VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - H R V A T S K I S A B O R
ZAGREB

Primljeno: 29 -07- 2026		
Klasifikacijska oznaka: 021-03/26-09/21	Org. jed. 65	
Urudžbeni broj: 50-26-4	Pril. –	Vrijednost –

KLASA: 022-03/26-12/14
URBROJ: 50301-04/12-26-13

Zagreb, 23. srpnja 2026.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

PREDMET: Izvješće o radu pravobranitelja za osobe s invaliditetom za 2025. godinu – mišljenje Vlade

Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, KLASA: 021-03/26-09/21, URBROJ: 65-26-3, od 31. ožujka 2026.

Na temelju članka 122. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine“, br. 81/13., 113/16., 69/17., 29/18., 53/20., 119/20. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 123/20. i 86/23. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske), Vlada Republike Hrvatske o Izvješću o radu pravobranitelja za osobe s invaliditetom za 2025. godinu, daje sljedeće

M I Š L J E N J E

Vlada Republike Hrvatske, u odnosu na Izvješće o radu pravobranitelja za osobe s invaliditetom za 2025. godinu (u daljnjem tekstu: Izvješće), koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnio pravobranitelj za osobe s invaliditetom, aktom od 31. ožujka 2026., ukazuje na sljedeće:

U poglavlju 1. „Uvod“ (str. 7) pravobranitelj za osobe s invaliditetom (u daljnjem tekstu: pravobranitelj) navodi da Republika Hrvatska ima više od 6.000 djece i odraslih s autizmom, na čije potrebe nije odgovoreno niti u području rane intervencije, niti obrazovanja, rada, zapošljavanja, stanovanja te u osiguravanju drugih specijaliziranih usluga nužnih za zadovoljavanje njihovih složenih i specifičnih potreba. U odnosu na navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe da je sukladno podatcima prikupljenim od strane domova socijalne skrbi kojima je osnivač Republika Hrvatska, na dan 26. siječnja 2026. ukupno 35 djece i 107 odraslih s poremećajem iz spektra autizma koristilo socijalnu uslugu smještaja, dok je 767 djece

i 153 odraslih s poremećajem iz spektra autizma koristilo izvaninstitucijske usluge. Vlada Republike Hrvatske također ukazuje da je na dan 23. siječnja 2026. prema podacima iz aplikacije SocSkrb socijalnu uslugu rane razvojne podrške koristilo 1.830 korisnika (700 djece u dobi do 3 godine te 1.130 djece u dobi od 4 do 7 godina), socijalnu uslugu psihosocijalne podrške 3.704 korisnika, dok je socijalnu uslugu pomoći pri uključivanju u programe odgoja i redovitog obrazovanja koristilo 329 korisnika. Nadalje, socijalnu uslugu boravka koristilo je 1.112 djece s teškoćama u razvoju i 816 odraslih osoba s invaliditetom, socijalnu uslugu pomoć u kući koristila je 1.621 osoba kojoj je zbog privremenog ili trajnog tjelesnog, mentalnog, intelektualnog ili osjetilnog oštećenja bila prijeko potrebna pomoć druge osobe, dok su socijalnu uslugu osobne asistencije koju pružaju različiti pružatelji usluga koristile 6.262 osobe s invaliditetom, a uslugu organiziranog stanovanja koristilo je 1.440 osoba s invaliditetom.

U okviru poglavlja 2. „Zaštita, praćenje i promicanje prava osoba s invaliditetom“, područja 2.2. „Prijedlozi i preporuke za izmjene i dopune zakona i drugih propisa te unapređenje sustava”, dio 2.2.3. „Mirnodopski vojni invalidi i civilni invalidi rata - zapostavljena i zaboravljena kategorija osoba s invaliditetom” (str. 29), a u vezi s navodom pravobranitelja da su se iznosi osobne invalidnine po drugim osnovama višestruko povećavali od 2000. godine, a da se jedino iznosi osobne invalidnine prema Zakonu o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata nisu mijenjali („Narodne novine“, br. 33/92., 57/92., 77/92., 27/93., 58/93., 2/94., 76/94., 108/95., 108/96., 82/01., 103/03., 148/13. i 98/19.), Vlada Republike Hrvatske ističe da su se do 2024. godine i prema Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji („Narodne novine“, br. 121/17., 98/19. i 84/21.) osobna invalidnina i druga prava po osnovi oštećenja organizma određivala u postotku od proračunske osnovice, te se također ni ti iznosi nisu mijenjali. Dana 1. siječnja 2024. stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji („Narodne novine“, broj 156/23.) kojim su povećana prava po osnovi oštećenja organizma uvođenjem novog modela određivanja iznosa prava od osnovice koja se za svaku godinu određuje odlukom Vlade Republike Hrvatske ovisno o ekonomskom stanju i potrebama korisnika. Također, Vlada Republike Hrvatske ističe da je 14. veljače 2026. stupio na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o civilnim stradalnicima iz Domovinskog rata („Narodne novine“, broj 13/26.), kojim je prethodno spomenuti model određivanja prava uveden i za korisnike Zakona o civilnim stradalnicima iz Domovinskog rata te će se u narednom razdoblju razmotriti mogućnost uvođenja ovakvog modela i za Zakon o zaštiti vojnih i civilnih invalida kojim se uređuju prava mirnodopskih vojnih invalida i civilnih invalida rata Drugog svjetskog rata.

Nadalje, u istom dijelu Izvješća (str. 30), u odnosu na primjedbu pravobranitelja da su mirnodopski i civilni invalidi rata jedina kategorija invalida koja nije bila obuhvaćena odlukama Vlade Republike Hrvatske o isplatama jednokratnih novčanih primanja korisnicima prava u sustavu socijalne skrbi za ublažavanje posljedica porasta troškova života, Vlada Republike Hrvatske ističe da je kroz niz paketa mjera za ublažavanje inflatornih učinaka, odnosno posljedica porasta troškova života, u nekoliko navrata donijela odluke o isplati jednokratnog novčanog primanja najranjivijim kategorijama građana. Tako je jednokratna novčana naknada u 2025. godini isplaćena svim korisnicima mirovine koji primaju mirovinu iz hrvatskog obveznog mirovinskog osiguranja i korisnicima nacionalne naknade za starije osobe, a osigurane su i naknade za sve ugrožene kupce energenata (korisnici zajamčene minimalne naknade, inkluzivnog dodatka I., II. i III. razine). Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako su sve osobe, pa tako i mirnodopski vojni i civilni invalidi rata dobili jednokratnu novčanu pomoć, naravno ako su bili korisnici mirovine, odnosno naknadu za ugroženog kupca energenata ako su ostvarili status ugroženog kupca energenata.

Nadalje, u okviru istog dijela Izvješća (str. 30) pravobranitelj predlaže da se pitanja mirnodopskih vojnih invalida i civilnih invalida prenesu u nadležnost Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske ističe da temeljem članka 19. Zakona o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave („Narodne novine", br. 85/20., 21/23. i 57/24.) Ministarstvo hrvatskih branitelja obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na pitanja mirnodopskih vojnih invalida i civilnih invalida rata kao i, između ostalih, pitanja hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata. Isto tako, ukazuje se na nužnost ovakvog ustrojstva budući da sama činjenica da neka osoba ima invaliditet ne znači nužno da o njenim pravima i statusnim pitanjima treba odlučivati ministarstvo nadležno za socijalnu skrb.

U području 2.3. „Pristup pravosuđu", dijelu 2.3.2. „Ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć", vezano uz preporuku pravobranitelja broj 2 (str. 35) Ministarstvu pravosuđa, uprave i digitalne transformacije da sustavno provjerava i dokumentira razine pristupačnosti ureda za besplatnu pravnu pomoć u svim županijama, Vlada Republike Hrvatske napominje kako Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije nije ovlašteno za takvu vrstu nadzora nad upravnim tijelima županija. Nadalje, u odnosu na preporuku broj 3 (str. 35) u kojoj pravobranitelj županijama i Gradu Zagrebu preporučuje uvesti redovite edukacije za službenike ureda za besplatnu pravnu pomoć o specifičnim načinima komunikacije s osobama s invaliditetom uz uključivanje organizacija civilnog društva za pojedinu vrstu invaliditeta radi zajedničkog definiranja prioriteta u prilagodbi i upoznavanja sa specifičnosti pojedine vrste invaliditeta, te preporuku broj 4 (str. 35) županijama i Gradu Zagrebu da posebno osnaže službenike za rad s osobama s intelektualnim i mentalnim poteškoćama, kod kojih se najčešće javljaju komunikacijski izazovi te u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom razviju smjernice za postupanje, Vlada Republike Hrvatske ističe da Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije tijekom 2026. godine, u suradnji s Državnom školom za javnu upravu, ima u planu provesti novi krug edukacija na navedenu temu za službenike upravnih tijela županija i ovlaštene pružatelje primarne pravne pomoći.

Nadalje, preporukom broj 5 (str. 35) pravobranitelj preporučuje unaprijediti informiranost i odgovornost službenika u tijelima koja odlučuju o pojedinom pravu osoba s invaliditetom, primjerice Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje i Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, da mogu uputiti stranku u mogućnost ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć. U odnosu na navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe da su tijekom rujna i listopada 2025. u suradnji Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije i Državne škole za javnu upravu održane radionice u Zagrebu, Osijeku, Splitu i Rijeci za 79 djelatnika Hrvatskog zavoda za socijalni rad, Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Cilj radionica je bio pružiti informacije o uvjetima ostvarivanja besplatne pravne pomoći i unaprijediti komunikacijske vještine službenika u radu s korisnicima. Polaznici su dobili kontakte ovlaštenih udruga, pravnih klinika i upravnih tijela kojima mogu usmjeriti građane te upute o načinima i metodama za učinkovitiju komunikaciju s korisnicima. Nadalje, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje otvoren za komunikaciju sa strankama mrežom različitih komunikacijskih kanala (info telefoni, telefonski kontakti te e-adrese područnih ustrojstvenih jedinica, kao i Središnje službe) te su u svim područnim ustrojstvenim jedinicama Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i Središnjoj službi strankama na raspolaganju pravni savjetnici. Stoga sve stranke, uključujući i osobe s invaliditetom, mogu na sve navedene načine dobiti informacije o uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja, kao i o statusu njihovog predmeta, izvršiti uvid u spis predmeta te dobiti sve potrebne savjete i informacije. Također, prema članku 135. stavku 1. Zakona o mirovinskom osiguranju („Narodne novine", broj 96/25.) zahtjevi i

ostali podnesci, rješenja, potvrde i druge isprave u postupku ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja, kao i tužbe te sudske odluke u postupku u upravnim sporovima oslobođeni su od plaćanja upravnih i sudskih pristojbi, a u skladu s odredbama Zakona o općem upravnom postupku („Narodne novine“, br. 47/09. i 110/21.) sve izjave mogu se dati i usmeno na zapisnik osobnim dolaskom u prostorije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

U odnosu na preporuku pravobranitelja broj 6 (str. 35) kojom preporučuje Ministarstvu pravosuđa, uprave i digitalne transformacije uspostaviti sustav prikupljanja statističkih podataka o broju osoba s invaliditetom koje ostvaruju pravo na besplatnu pravnu pomoć, a kako bi se omogućila bolja analiza potreba i planiranje daljnjih mjera, Vlada Republike Hrvatske napominje da će se navedena preporuka razmotriti u okviru rada na izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći („Narodne novine“, br. 143/13. i 98/19.) te unaprjeđenju Aplikacije za besplatnu pravnu pomoć koje je u planu u 2026. godini.

U istom dijelu Izvješća, sukladno preporuci broj 1 (str. 36) kojom pravobranitelj preporučuje proširenje mreže pružatelja primarne pravne pomoći uključivanjem novih udruga, osobito u ruralnim i udaljenim područjima, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako je 1. siječnja 2026. započeo novi, trogodišnji ciklus financiranja projekata ovlaštenih udruga i pravnih klinika koje pružaju primarnu pravnu pomoć. Ciklus traje od 1. siječnja 2026. do 31. prosinca 2028., u skladu s odobrenim financijskim sredstvima koja za prvu godinu trajanja projekata iznose 1.000.637,86 eura. Nadalje, Vlada Republike Hrvatske dodatno ističe da je Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije putem provedenog Javnog natječaja odobrilo financiranje 22 projekta ovlaštenih udruga i četiri projekta pravnih klinika. Ovim ciklusom financiranja proširen je broj ovlaštenih udruga i pravnih klinika čiji se projekti pružanja primarne pravne pomoći financiraju iz državnog proračuna Republike Hrvatske, a time je prošireno i teritorijalno područje koje do sada nije bilo pokriveno ovlaštenim pružateljima primarne pravne pomoći.

Nadalje, preporukom broj 2 (str. 36) pravobranitelj preporučuje poboljšanje dostupnosti sekundarne pravne pomoći uspostavom jasnijeg i učinkovitijeg sustava raspoređivanja odvjetnika po službenoj dužnosti za slučajeve besplatne pravne pomoći dok preporukom broj 3 (str. 36) preporučuje Ministarstvu pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, u suradnji s Hrvatskom odvjetničkom komorom, razvijanje mehanizama nadzora nad primjenom članka 7. Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći. Također, preporukom broj 4 (str. 36), pravobranitelj preporučuje razmotriti izmjenu odredbi članka 15. Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći na način da se, uz već propisane kategorije korisnika koji ostvaruju pravo na besplatnu pravnu pomoć bez provođenja postupka utvrđivanja imovinskog cenzusa (npr. dijete u postupku radi ostvarivanja prava na uzdržavanje ili žrtva kaznenog djela nasilja u postupku radi ostvarivanja prava na naknadu štete koja je počinjenjem kaznenog djela prouzročena), uvrste i osobe s invaliditetom. Podredno, pravobranitelj predlaže isključiti osobe s invaliditetom koji su korisnici naknada s osnova oštećenja zdravlja kao što su isključene osobe koje su korisnici pomoći za uzdržavanje prema posebnim propisima kojima je uređeno pravo iz sustava socijalne skrbi, smatrajući da bi se na taj način osiguralo da i osobe s invaliditetom ostvaruju pravo na besplatnu pravnu pomoć pod jednakim uvjetima kao i druge zaštićene skupine, bez obveze dokazivanja ispunjavanja imovinskih kriterija. Slijedom svega navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ističe kako će navedene preporuke biti razmatrane u okviru rada na izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći koji je u tijeku.

Unutar područja 2.4. „Prava osoba s duševnim smetnjama“ (str. 45), u odnosu na preporuku pravobranitelja broj 1 upućenu Ministarstvu pravosuđa, uprave i digitalne

transformacije i Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike da je potrebno žurno izmijeniti, odnosno unaprijediti regulativu vezano uz primjenu mjera prisile u ustanovama socijalne skrbi, Vlada Republike Hrvatske ukazuje da su u tijeku aktivnosti radne skupine na izradi izmjena i dopuna Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama („Narodne novine“, broj 76/14.), a kojima će se, između ostalog, dodatno regulirati i primjena mjera prisile prema osobama s duševnim smetnjama i to od strane ustanova socijalne skrbi.

Nadalje, vezano uz preporuku broj 4 unutar istog dijela Izvješća (str. 46) kojom pravobranitelj preporučuje u materijalnom i kadrovskom smislu osnažiti Povjerenstvo za zaštitu osoba s duševnim smetnjama radi provođenja nadzora nad primjenom mjera prisile, ali i radi izvršavanja drugih njihovih ovlasti sukladno Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, Vlada Republike Hrvatske ističe da sukladno odredbama članaka 75. i 76. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije obavlja administrativne poslove za Povjerenstvo za zaštitu osoba s duševnim smetnjama te se rad navedenog Povjerenstva financira iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Također je potrebno istaknuti kako Povjerenstvo za zaštitu osoba s duševnim smetnjama redovito izvršava svoje zadaće te zaprima i analizira izvješća o primjeni mjera prisile prema osobama s duševnim smetnjama te provodi nadzorne aktivnosti s tim u svezi. Također, u okviru rada na izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama nastojat će se dodatno regulirati i osnažiti uloga Povjerenstva.

U istom dijelu 2.4.2. „Policijsko postupanje prema osobama s duševnim smetnjama“ (str. 47) u odnosu na navode pravobranitelja kako je u veljači 2022. godine izmijenjen Kodeks ponašanja za policijske službenike kako bi se naglasilo da se sredstva prisile ne smiju koristiti nad osobama s mentalnim poteškoćama, osim u iznimnim okolnostima, Vlada Republike Hrvatske ukazuje da se ne radi o Kodeksu, već o Pravilniku o načinu postupanja policijskih službenika („Narodne novine“, br. 20/22., 37/23. i 114/23.). Ujedno se ističe da Ministarstvo unutarnjih poslova kontinuirano nastoji prepoznati i procijeniti izazove u osiguravanju adekvatnog pristupa osobama s invaliditetom te sustavno provodi mjere usmjerene na unaprjeđenje standarda skrbi i pristupačnosti (primjerice u Prihvatilištima za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu i Kutini redovito se smještaju osobe s različitim oblicima invaliditeta, uključujući dugotrajna, mentalna i osjetilna oštećenja). U svakodnevnom radu Ministarstvo unutarnjih poslova osigurava pravodobno pružanje svih relevantnih informacija, dostupnost psihosocijalne podrške, zdravstvene skrbi, primjerene prehrane te drugih oblika potpore. Vlada Republike Hrvatske naglašava da Ministarstvo unutarnjih poslova ostaje otvoreno za daljnje prijedloge i stručna mišljenja s ciljem dodatnog unaprjeđenja kvalitete usluga i zaštite osoba s invaliditetom.

U području 2.5. „Zatvorski sustav“, preporuka broj 1 (str. 51) pravobranitelj preporučuje da je potrebno nastaviti poduzimati potrebne mjere radi osiguravanja pristupačnosti kaznenih tijela osobama s invaliditetom svih vrsta oštećenja. Vlada Republike Hrvatske prihvaća navedenu preporuku te ističe da Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (Uprava za zatvorski sustav i probaciju) kontinuirano poduzima mjere radi osiguravanja pristupačnosti kaznenih tijela osobama s invaliditetom. Daljnje aktivnosti planirat će se i provoditi u skladu s ciljevima i mjerama utvrđenima u Nacionalnom planu izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027. godine te pripadajućim akcijskim planom, uz uvažavanje organizacijskih mogućnosti i raspoloživih financijskih sredstava.

Nadalje, u istom području Izvješća, preporuci broj 2 (str. 51), pravobranitelj navodi da Ministarstvo zdravstva i Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije moraju iznaći zajedničko rješenje za osiguravanje primjerene zdravstvene skrbi i smještaja istražnim zatvorenicima koji su u vrijeme počinjenja protupravnog djela bili neubrojivi na način da se regulira izvršavanje istražnog zatvora na odjelima za forenzičku psihijatriju zdravstvenih ustanova gdje će im biti zajamčena sigurnost i primjerena skrb o zdravlju. S tim ciljem potrebno je zakonski propisati obvezu izvršavanja istražnog zatvora iz članka 551. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine", br. 152/08., 76/09., 80/11., 121/11. – pročišćeni tekst, 91/12. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19., 126/19. – Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske, 130/20. – Odluka i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske, 80/22., 36/24., 72/25. i 13/26.) u zdravstvenoj ustanovi te povećati kapacitete forenzičke psihijatrije. Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako je sukladno odredbi članka 135. stavka 2. Zakona o kaznenom postupku, a na koju upućuje članak 551. Zakona o kaznenom postupku, propisano kako će okrivljenik protiv kojeg je određen istražni zatvor iz osnova navedenih u članku 551. stavku 1. Zakona o kaznenom postupku, biti odlukom upravitelja zatvora upućen u bolnicu za osobe lišene slobode ili odgovarajuću psihijatrijsku ustanovu koja je dužna primiti okrivljenika i pružiti mu potrebnu zdravstvenu skrb. Nadalje, Zakonom o zaštiti osoba s duševnim smetnjama propisano je kako će županijski sud odmah, a najkasnije u roku od tri dana od primitka dokumentacije, donijeti rješenje o upućivanju neubrojive osobe u psihijatrijsku ustanovu radi provođenja sudske odluke o prisilnom smještaju odnosno psihijatrijskom liječenju na slobodi prema listi psihijatrijskih ustanova za prisilni smještaj neubrojivih osoba odnosno listi psihijatrijskih ustanova u kojima se neubrojive osobe liječe na slobodi, vodeći računa o opasnosti neubrojive osobe i sigurnosnim uvjetima u psihijatrijskim ustanovama. Ministar nadležan za poslove zdravstva pravilnikom će odrediti liste psihijatrijskih ustanova. U vezi s iznesenim, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Pravilnikom o listi psihijatrijskih ustanova za prisilni smještaj neubrojivih osoba i psihijatrijskih ustanova u kojima se neubrojive osobe liječe na slobodi („Narodne novine", broj 56/25.) propisana lista ustanova koje zadovoljavaju kumulativne uvjete (opasnost neubrojive osobe i sigurnosni uvjeti ustanove) te je ista taksativna. Smještaj okrivljenika protiv kojih je određen istražni zatvor iz osnova navedenih u članku 551. stavku 1. Zakona o kaznenom postupku predstavlja složen problem koji nadilazi nadležnost pojedinog sustava te istodobno obuhvaća pravosudni i zdravstveni sustav, a posredno i sustav socijalne skrbi, pri čemu se u praksi jasno očituje njihova međusobna uvjetovanost. Ograničeni kapaciteti za prihvat osoba nakon otpusta s prisilnog smještaja mogu utjecati na raspoloživost mjesta u psihijatrijskim ustanovama za prijem okrivljenika kojima je određen smještaj sukladno odredbama članka 135. u vezi s člankom 551. Zakona o kaznenom postupku. Navedena problematika dulje je vrijeme prisutna u praksi te se nadležna tijela kontinuirano bave iznalaženjem odgovarajućih rješenja. Istodobno, raspoloživi kapaciteti psihijatrijskih ustanova i Zatvorske bolnice u Zagrebu predstavljaju važan čimbenik u osiguravanju pravodobnog smještaja ovih okrivljenika. Pritom valja imati u vidu da se prijem ovih okrivljenika u praksi ne ostvaruje u svim ustanovama predviđenima važećim normativnim okvirom, što dodatno utječe na raspoloživost smještajnih kapaciteta. U odnosu na predmetnu preporuku, u kojoj se izričito upućuje na forenzičke odjele, valja istaknuti kako se u praksi ovi okrivljenici u psihijatrijskim ustanovama u pravilu smještaju na odjele akutne psihijatrije, a ne na forenzičke odjele. Iako se u praksi od pojedinih psihijatrijskih ustanova iznose stajališta prema kojima forenzički odjeli nisu predviđeni za smještaj ove kategorije osoba, Vlada Republike Hrvatske ističe da nije razvidan jasan stručni ni formalnopravni razlog koji bi isključivao mogućnost njihova smještaja na forenzičke odjele, osobito imajući u vidu sigurnosne i organizacijske specifičnosti ove populacije. Slijedom svega navedenoga, aktualno normativno rješenje iz Zakona o kaznenom postupku, koje počiva na dualitetu mogućnosti upućivanja okrivljenika u zatvorsku bolnicu ili u psihijatrijsku ustanovu,

u praksi otvara određena pitanja u pogledu njegove optimalnosti. Vlada Republike Hrvatske ističe da će u tom kontekstu Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije u suradnji s Ministarstvom zdravstva razmotriti predmetnu preporuku, s ciljem daljnjeg unaprjeđenja jasnoće i funkcionalnosti modela postupanja. Nadalje, Vlada Republike Hrvatske ističe da se navedena problematika kontinuirano razmatra i u okviru međuresorne Stručne radne skupine za unaprjeđenje zdravstvene zaštite osoba lišenih slobode, u kojoj sudjeluju predstavnici Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije i Ministarstva zdravstva. U tom je kontekstu razmatrana i mogućnost uspostave kombiniranog modela postupanja, prema kojem bi se, ako bi se okrivljenici smještali u psihijatrijske ustanove, osigurala potpora Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Ministarstvu zdravstva u dijelu osiguravanja službenika pravosudne policije te potrebnog osoblja za administriranje istražnog zatvora. Uz sve navedeno postoji i dodatan problem otežanog smještaja osoba u psihijatrijske ustanove po završetku kaznenog postupka. Naime, nakon donošenja pravomoćne presude kojom je, zbog počinjenja kaznenog djela u neubrojivom stanju određen prisilni smještaj u psihijatrijskoj ustanovi u trajanju od šest mjeseci, temeljem članka 554. stavka 1. Zakona o kaznenom postupku u vezi s člankom 51. stavkom 1. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, dio ovih osoba i nadalje ostaje u kaznenim tijelima, unatoč sudskoj odluci o upućivanju na prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu. Navedeno proizlazi iz okolnosti da raspoloživost odgovarajućih smještajnih i sigurnosnih uvjeta u psihijatrijskim ustanovama ne omogućuje uvijek njihov neposredan prijem po donošenju sudske odluke, pri čemu nadležna tijela u suradnji poduzimaju aktivnosti kako bi se smještaj realizirao u najkraćem mogućem roku.

Nadalje, u području 2.9. „Sloboda od izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja“, dijelu 2.9.2. „Nasilje nad osobama s invaliditetom“ (str. 68) pravobranitelj navodi da su održane brojne edukacije za stručnjake iz različitih sustava, s više od 1.000 sudionika te da je novi EU projekt „NE rodno utemeljenom nasilju“ (2024. - 2027.) usmjeren na dodatne edukacije stručnjaka i volontera, jačanje međuresorne suradnje, novu medijsku kampanju te nastavak 24-satnog rada Nacionalnog pozivnog centra. Vlada Republike Hrvatske ističe da je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, kao tijelo nadležno za izradu i praćenje provedbe Nacionalnog plana zaštite od nasilja nad ženama i nasilja u obitelji za razdoblje do 2029. godine te pripadajućeg Akcijskog plana, prilikom izrade samih strateških dokumenata, a uvažavajući preporuke Skupine stručnjaka za djelovanje protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (GREVIO), poseban naglasak stavilo na mjere koje uključuju dodatnu edukaciju te unaprjeđenje kompetencija stručnjaka iz sustava policije, zdravstva, obrazovanja, socijalne skrbi i pravosuđa. Fokus navedenih mjera usmjeren je na jačanje kapaciteta stručnjaka za rad sa ženama iz posebno ranjivih skupina i skupina izloženih riziku višestruke diskriminacije, pri čemu se osobita pozornost posvećuje ženama s invaliditetom, kao i migrantkinjama, ženama s problemom ovisnosti, ženama iz ruralnih područja te ženama starije životne dobi.

U istom području i dijelu Izvješća (str. 68) pravobranitelj navodi da se obratio Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike sa zahtjevom za dostavu podataka koji se odnose na prikaz broja smještenih osoba žrtava nasilja u obitelji u skloništa i sigurne kuće u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 1. siječnja 2023. do 31. prosinca 2025., razvrstanih po spolu u kojima je navedeno sljedeće: „Tijekom 2023. godine u RH djelovalo je ukupno 25 skloništa za žrtve nasilja u kojima je bilo smješteno ukupno 862 korisnika, od kojih 414 odraslih žena (26 žena s invaliditetom), 6 odraslih muškaraca te 515 djece (od kojih 26-ero djece s teškoćama u razvoju). Tijekom 2024. godine u ukupno 26 skloništa za žrtve nasilja bila su smještena 783 korisnika, od kojih 368 odraslih žena (23 žene s invaliditetom) te 415 djece (od kojih 17-ero djece s teškoćama u razvoju). Tijekom 2025. godine u ukupno 26 skloništa za

žrtve nasilja bilo je smješteno 807 korisnika, od kojih 367 odraslih žena (40 žena s invaliditetom), 5 odraslih muškaraca te 435 djece (od kojih 36 djece s teškoćama u razvoju).". Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ističe da Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike od ožujka 2020. godine kontinuirano prikuplja i prati podatke o popunjenosti smještajnih kapaciteta skloništa za žrtve nasilja u obitelji koja se financiraju kroz programe i projekte udruga, kao i skloništa koja su ugovoreni pružatelji socijalne usluge te skloništa drugih osnivača (ukupni smještajni kapacitet je 409 kreveta). Analizom podataka prikupljenih i praćenih na dvotjednoj razini tijekom 2025. godine vidljivo je da smještajni kapaciteti skloništa za žrtve nasilja u obitelji na razini Republike Hrvatske nisu bili u potpunosti popunjeni. Na značajnom dijelu teritorija zabilježena je popunjenost smještajnih kapaciteta od oko 50 % ili niža, što upućuje na to da je sustav u promatranom razdoblju raspolagao dostatnim smještajnim kapacitetima za osiguravanje sigurnog smještaja žrtava kada je to bilo potrebno.

U odnosu na područje 2.11. „Zdravstvo", dio 2.11.2. „Ortopedska pomagala" (str. 91), pravobranitelj ukazuje na potrebu unaprjeđenja normativnog okvira koji uređuje područje medicinskih proizvoda, kao i na preporuku uključivanja osoba s invaliditetom u faze procjene, evaluacije, odabira i praćenja učinkovitosti medicinskih proizvoda prilikom uvrštavanja na liste pomagala Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. U odnosu na navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe kako važeći zakonski i podzakonski akti Ministarstva zdravstva, kojima se uređuje područje medicinskih proizvoda ne ograničavaju uključivanje osoba s invaliditetom u stručna povjerenstva Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje za stavljanje medicinskih proizvoda na liste medicinskih proizvoda Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Nadalje, Vlada Republike Hrvatske ukazuje na važeći normativni okvir prema kojem osigurane osobe ostvaruju prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja, odnosno sukladno odredbama Pravilnika o ortopedskim i drugim pomagalima („Narodne novine", br. 62/19., 40/20., 81/20. i 156/22.), prava se ostvaruju na temelju listi pomagala, propisanih medicinskih indikacija za svako pojedino pomagalo te odgovarajuće medicinske dokumentacije kojom se iste dokazuju. U odnosu na iznesene primjedbe pravobranitelja o primjerenosti i suvremenosti pomagala koja se nalaze na listama Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Vlada Republike Hrvatske ističe da Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje u kontinuiranoj suradnji sa stručnim društvima Hrvatskog liječničkog zbora i referentnim centrima ministarstva nadležnog za zdravstvo razmatra potrebu unaprjeđenja postojećih standarda stavljanjem novih suvremenih pomagala, kao i izmjena ili dopuna medicinskih indikacija za primjenu pojedinih pomagala. Navedene aktivnosti provode se u skladu s Pravilnikom o mjerilima za stavljanje medicinskih proizvoda na osnovnu i dodatnu listu medicinskih proizvoda Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje te mjerilima za određivanje cijena medicinskih proizvoda („Narodne novine", br. 5/19. i 146/22.). U cilju unaprjeđenja dostupnosti i kvalitete medicinskih proizvoda za hrvatske pacijente, u tijeku su izmjene i dopune prethodno navedenog Pravilnika, kao i mjerila za određivanje cijena medicinskih proizvoda. Vlada Republike Hrvatske ističe kako će preporuke pravobranitelja biti razmotrene na razini nadležnih regulatornih tijela Ministarstva zdravstva i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Istodobno, Vlada Republike Hrvatske napominje da, prema važećem regulatornom okviru, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje samoinicijativno ne može sam podnijeti prijedlog za stavljanje novog pomagala na listu, već je nužno da inicijativa za uvrštavanje novih medicinskih pomagala na liste Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje dođe od proizvođača, njihovih ovlaštenih predstavnika ili distributera u Republici Hrvatskoj, koji su u mogućnosti dostaviti svu potrebnu tehničku, kliničku i ostalu propisanu dokumentaciju. U tom smislu, djelovanje Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje ograničeno je na postupanje u okviru zaprimljenih prijedloga i važećih procedura.

U pogledu navoda pravobranitelja u istom dijelu Izvješća (str. 91) da korisnik, odnosno pacijent, nije u dovoljnoj mjeri u središtu sustava, Vlada Republike Hrvatske ističe da se u postupcima odlučivanja o uvrštavanju pomagala na liste nastoji osigurati što šira stručna i korisnička perspektiva. Na sjednicama stručnih povjerenstava Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje redovito se organiziraju prezentacije pomagala, pri čemu proizvođači imaju mogućnost detaljno predstaviti karakteristike i prednosti predloženih rješenja. U određenim slučajevima, osobito kod pomagala iz područja ortotike i protetike, u proces su uključene i osigurane osobe koje koriste predmetna pomagala, čime se omogućuje dodatni uvid u njihovu funkcionalnost i primjenjivost u svakodnevnom životu. Dodatno se ukazuje da je u sastav Povjerenstva za ortopedska pomagala Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje imenovan i predstavnik osoba s invaliditetom, koji sudjeluje u raspravama i doprinosi razmatranju prijedloga iz perspektive korisnika sustava, uz puni uvid u postojeće liste pomagala. Zaključno, Vlada Republike Hrvatske ističe da Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i dalje, u okviru raspoloživih financijskih mogućnosti i važećeg zakonodavnog okvira, nastavlja usmjeravati napore prema postupnom unaprjeđenju dostupnosti i kvalitete ortopedskih i drugih pomagala, kao i razmatranju mogućnosti uvrštavanja novih, suvremenih rješenja. Kontinuirani rast izdvajanja za ortopedska i druga pomagala upućuje na nastojanje da sustav, u dijalogu sa svim relevantnim dionicima, odgovara na uočene potrebe osiguranih osoba.

U području 2.13. „Odgoj i obrazovanje“, dijelu 2.13.1. „Predškolski odgoj i obrazovanje“, podnaslov „Upisi u vrtiće i potrebne izmjene Državnog pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe“ (str. 102) pravobranitelj navodi kako kriterije ostvarivanja prednosti pri upisu djece u dječji vrtić uređuje osnivač svojim aktom te se navedeni kriteriji primjenjuju kada dječji vrtić nema dovoljno mjesta za upis sve prijavljene djece. Slijedom toga, djeca s teškoćama u razvoju, kao i ostala djeca moraju biti upisana u dječji vrtić u skladu s listom ostvarenih bodova po unaprijed definiranim kriterijima. U odnosu na navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju („Narodne novine“, br. 10/97., 107/07., 94/13., 98/19., 57/22., 101/23., 145/23., 145/24, 146/25. i 22/26.) izmijenjen početkom 2026. godine te se sada u članku 20. stavku 3. propisuju kriteriji ostvarivanja prednosti pri upisu djece u dječji vrtić. Konkretno, ako dječji vrtić ne može upisati svu prijavljenu djecu, djeca se upisuju na način da prednost pri upisu imaju djeca roditelja invalida Domovinskoga rata, djeca iz obitelji s troje ili više djece, djeca obaju zaposlenih roditelja, djeca s teškoćama u razvoju i kroničnim bolestima koja imaju nalaz i mišljenje tijela vještačenja ili potvrdu izabranoga pedijatra ili obiteljskoga liječnika da je razmjer teškoća u razvoju ili kronične bolesti okvirno u skladu s listom oštećenja funkcionalnih sposobnosti sukladno propisu kojim se uređuje metodologija vještačenja, djeca samohranih roditelja, djeca jednoroditeljskih obitelji, djeca osoba s invaliditetom upisanih u Hrvatski registar osoba s invaliditetom, djeca koja su ostvarila pravo na socijalnu uslugu smještaja u udomiteljskim obiteljima, djeca koja imaju prebivalište ili boravište na području dječjega vrtića, djeca roditelja koji primaju doplatak za djecu ili roditelja korisnika zajamčene minimalne naknade. Sukladno stavku 5. istog članka Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju osnivač dječjeg vrtića svojim aktom uređuje način ostvarivanja prednosti pri upisu djece u dječji vrtić. Također, spomenuti kriteriji prednosti pri upisu u dječji vrtić ne mogu biti uvjet za upis u dječji vrtić ako dječji vrtić ima dovoljno mjesta za upis sve prijavljene djece.

Nadalje, u okviru istog dijela Izvješća i podnaslova (str. 102), pravobranitelj ističe kako je prije početka postupka upisa u vrtiće u pedagoškoj godini 2025./2026. uputio mišljenje i preporuku Ministarstvu znanosti, obrazovanja i mladih, u kojem je opisano koje teškoće susreće kod upisa djece s teškoćama u razvoju te naglasio učestalu pojavu

neusklađenosti pravilnika dječjih vrtića o upisu s međunarodnim ugovorima i nacionalnim propisima te je naglasio da je od velike važnosti da Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih upravo kao državno tijelo odgovorno za obrazovne politike dostavi dječjim vrtićima, a i pravobranitelju, jasne upute i tumačenja nacionalnih propisa koji uređuju upis djece s teškoćama u razvoju te trajanje njihova boravka u vrtiću. Nadalje, pravobranitelj ističe kako je posebno istaknuo potrebu jasnog tumačenja članka 20. stavka 7. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju koji uređuje nadležnosti stručnih povjerenstava dječjih vrtića koja ne mogu temeljem svojeg mišljenja uskratiti ostvareno pravo upisa kako to često vrtići smatraju, a stručna povjerenstva vrtića na temelju navedenog članka daju mišljenje o potrebnom primjerenom programu: redovitom ili posebnom programu predškolskog odgoja i obrazovanja. Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske je mišljenja da je stručno povjerenstvo dječjeg vrtića tijelo koje ima stručne kompetencije za procjenu o uključivanju djece u odgojno-obrazovne skupine s redovitim ili posebnim programima za djecu s teškoćama u razvoju, sukladno članku 20. stavku 7. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju. Također, Vlada Republike Hrvatske smatra važnim istaknuti da se predškolski odgoj i obrazovanje ostvaruje u skladu s razvojnim osobinama i potrebama djece te se na temelju članka 20. stavka 6. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju prije upisa u dječji vrtić provodi inicijalni razgovor s roditeljem i djetetom, odnosno provodi se opažanje djetetova ponašanja i komuniciranja uz nazočnost roditelja, a koje provodi stručno povjerenstvo dječjeg vrtića (stručni suradnici, viša medicinska sestra i ravnatelj).

U okviru istog dijela Izvješća, podnaslov „Uključivanje podrške djeci s teškoćama u razvoju - trećeg odgojitelja, pomoćnika za skrb, njegu i pratnju te pomoćnika za djecu s teškoćama u razvoju i stručnih komunikacijskih posrednika“ (str. 109), pravobranitelj navodi da osiguravanje potrebne podrške za djecu s teškoćama u razvoju: pomoćnika za djecu s teškoćama u razvoju, stručnih komunikacijskih posrednika, trećih odgojitelja ili pomoćnih radnika za njegu, skrb i pratnju ovisi o dobroj volji i razumijevanju, odnosno financijskim mogućnostima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (kao osnivača) te da svakako tome ne doprinosi niti izostanak provedbenih propisa vezanih za uključivanje pomoćnika za djecu s teškoćama u razvoju i stručno komunikacijskih posrednika te da se na temelju zakonskih odredbi pomoćnici/stručni komunikacijski posrednici mogu uključivati u rad vrtića kao i treći odgojitelji. Međutim, s obzirom na različite prakse u vrtićima pravobranitelj predlaže Ministarstvu znanosti, obrazovanja i mladih da se navedeni provedbeni propis donese što prije kako bi se izjednačila praksa uključivanja navedenih osoba u različitim lokalnim zajednicama - navedeno se ne odražava samo na djecu s teškoćama u razvoju nego i na rad odgojitelja s drugom djecom ukoliko u ionako prekapacitiranim vrtićkim grupama samostalno brinu i o djetetu s teškoćama u razvoju koje kao i ostala djeca ima pravo na predškolski odgoj i obrazovanje. U odnosu na navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih u postupku izrade nacrta Pravilnika o pomoćnicima za djecu s teškoćama u razvoju i stručnim komunikacijskim posrednicima na temelju članka 24.a stavka 6. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju, dok je u radnu skupinu za izradu spomenutog provedbenog propisa imenovan i predstavnik Pravobranitelja za osobe s invaliditetom.

Nadalje, u istom dijelu Izvješća (str. 109) u odnosu na navod pravobranitelja da ga je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih obavijestilo da u trenutku izvještavanja postoji 773 dječjih vrtića i još 259 privatnih vrtića, te da nema evidencije podataka o zaposlenim trećim odgojiteljima i pomoćnicima za djecu s teškoćama u razvoju, Vlada Republike Hrvatske ističe da je ukupan broj dječjih vrtića u Republici Hrvatskoj 773 (od toga je 259 privatnih, a 514 javnih dječjih vrtića). Također se ističe da će od 1. rujna 2026. biti uvedena e-Matica s podacima o trećim odgojiteljima i pomoćnicima za djecu s teškoćama u razvoju.

U okviru istog dijela Izvješća, podnaslov „Privremeno oslobađanje od upisa u 1. razred osnovne škole i ostanak u vrtiću“ (str. 110-111), pravobranitelj navodi kako se privremeno oslobađanje od upisa u prvi razred osnovne škole u određenim slučajevima odobrava nakon što je već odobrena odgoda upisa u l. razred te u tom slučaju dijete više nema pravo ići u vrtić s obzirom na to da Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju obvezuje, odnosno daje mogućnost pohađanja vrtića samo u slučaju odgode od upisa u l. razred koja djetetu može biti odobrena samo jednu školsku godinu, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih već ranije, kao što pravobranitelj navodi u Izvješću, dostavilo svim vrtićima obavijest u kojoj je pojašnjeno kako je Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju omogućena odgoda upisa u l. razred osnovne škole za jednu školsku godinu te privremeno oslobađanje od upisa u prvi razred osnovne škole koje nema vremensko ograničenje, a koje je namijenjeno djeci koja zbog vrlo teškog zdravstvenog stanja nisu u mogućnosti polaziti niti jedan od primjerenih programa obrazovanja. Vlada Republike Hrvatske u odnosu na navedeno naglašava kako se institut privremenog oslobađanja od upisa u l. razred osnovne škole ne smije koristiti kao zamjena za dodatno odobrenje odgode upisa u 1. razred koje u ovom trenutku zakonski nije moguće.

Dodatno, u okviru istog dijela Izvješća, podnaslov „Financiranje rada odgojitelja i stručnih suradnika u vrtićima” (str. 113), pravobranitelj iskazuje da neujednačeno financiranje dovodi do nezadovoljstava u radu odgojitelja te iako navedeno ne govori o povredama prava djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom, smatra da je navedeno bitno osigurati kao preduvjet osiguravanja kvalitetnog predškolskog odgoja i obrazovanja, a slijedom čega isti predlaže da se razmotri određivanje zajedničkog koeficijenta radnog mjesta odgojitelja na razini države, odnosno poštivanje odredbi članka 51. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju kada je to povoljnija opcija. U odnosu na navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je člankom 51. stavkom 1. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju propisano kako se „na utvrđivanje i obračun plaća, naknada i drugih prihoda radnika dječjih vrtića, koji su u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ili Republike Hrvatske, primjenjuju propisi kojima se uređuju plaće, naknade i drugi prihodi javnih službenika i namještenika zaposlenih u osnovnom školstvu, ako su ti propisi povoljniji za radnike”. Također, odredbama stavka 2. istog članka propisano je da „u ime radnika u dječjim vrtićima sindikat kolektivno pregovara i potpisuje kolektivni ugovor s osnivačem ustanove, odnosno s financijerom”. Vlada Republike Hrvatske ukazuje da je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih u više navrata pisanim putem na to upozoravalo osnivače dječjih vrtića.

Nadalje, u okviru istog dijela Izvješća, podnaslov „Sastanak s Pravobraniteljem za djecu, stručnim sekcijama stručnih suradnika i Udrugom ravnatelja, Udrugom SIDRO i Hrvatskom komorom edukacijskih rehabilitatora (HKER)“ (str. 114), pravobranitelj navodi da je na temelju zajedničkih zaključaka na sastanku predložio Ministarstvu znanosti, obrazovanja i mladih da se žurno donese provedbeni propis o uključivanju pomoćnika za djecu s teškoćama u razvoju i stručnih komunikacijskih posrednika u vrtiće, žurno osiguravanje rane intervencije te potrebnih rehabilitacijskih postupaka, odnosno psihosocijalne podrške sustavu odgoja i obrazovanja u suradnji s drugim ministarstvima. Nadalje, pravobranitelj ističe da nedostatak rane razvojne podrške te nepravovremeno uočavanje određenih teškoća u razvoju i osiguravanje potrebne rehabilitacije često utječe i na samo uključivanje djece u vrtiće, suradnju roditelja i vrtića i prihvaćanje teškoća u razvoju od strane roditelja što je svakako bitno za daljnji razvoj. Također, ističe da Konvencija o pravima osoba s invaliditetom određuje, što u svojim komentarima ističe Odbor Ujedinjenih naroda za prava osoba s invaliditetom, da bi mogli govoriti o uključivanju u obrazovanje djece s teškoćama u razvoju na ravnopravnoj osnovi mora im biti osigurana i potrebna razumna prilagodba i podrška kako unutar obrazovnog sustava tako

i izvan. Vlada Republike Hrvatske ponovno ističe kako je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih u postupku izrade nacrta Pravilnika o pomoćnicima za djecu s teškoćama u razvoju i stručnim komunikacijskim posrednicima na temelju članka 24.a stavka 6. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju, a u radnu skupinu za izradu spomenutog provedbenog propisa imenovan je i predstavnik Pravobranitelja za osobe s invaliditetom.

U okviru istog područja Izvješća, dio 2.13.2. „Osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje", podnaslov „Stručni suradnici" (str. 121) i preporuke pravobranitelja vezano za rad i zapošljavanje potrebnih stručnih radnika, Vlada Republike Hrvatske ističe kako Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, vodeći brigu o potrebama svih škola u Republici Hrvatskoj, kontinuirano odobrava zapošljavanje stručnih suradnika različitih profila u osnovnoškolskim ustanovama, a sukladno potrebama samih škola i važećim propisima. Konkretno, tijekom 2025. godine na zahtjev škola Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih je izdalo suglasnosti za zapošljavanje 87 stručnih suradnika u osnovnoškolskim ustanovama (19 knjižničara, 10 pedagoga i 58 psihologa).

U području 2.15. „Zapošljavanje i rad", dijelu 2.15.1. „Nezakonitosti i diskriminacija u postupcima zapošljavanja", podnaslovu „Zapošljavanje u državnoj službi" (str. 158), pravobranitelj navodi potrebu osiguravanja redovitih edukacija članova natječajnih komisija u državnim tijelima putem Državne škole za javnu upravu koje bi trebale biti usmjerene na objektivnu procjenu kompetencija kandidata, dosljednu primjenu načela jednakog postupanja te razumijevanje obveze osiguravanja razumne prilagodbe, uz praktične smjernice i primjere dobre prakse. Vlada Republike Hrvatske ističe da Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije državnim tijelima redovno upućuje upute o načinu postupanja sukladno propisima o državnim službenicima, pa tako i vezano za provođenje postupaka zapošljavanja u Centraliziranom sustavu za zapošljavanje, koje uključuje i provođenje intervjua. Na navedeni će se način i dalje postupati, a po potrebi se može s Državnom školom za javnu upravu razmotriti mogućnost organizacije edukacije službenika ljudskih potencijala u državnim tijelima o provedbi intervjua, s uključenim aspektom razumijevanja važnosti i smisla prilagodbe tijekom testiranja i intervjua osoba s invaliditetom.

U odnosu na preporuku pravobranitelja navedenu u istom području Izvješća, podnaslov „Mišljenje i preporuke" (str. 159), da se daljnji razvoj Centraliziranog sustava za zapošljavanje usmjeri na osiguravanje fleksibilnog i otvorenog pristupa razumnoj prilagodbi, koji neće biti ograničen isključivo na unaprijed definirane oblike, već će omogućiti prilagodbe sukladno individualnim potrebama kandidata u svakom konkretnom slučaju, Vlada Republike Hrvatske ističe da kandidat ima mogućnost u samoj prijavi na natječaj u Centraliziranom sustavu za zapošljavanje istaknuti potrebnu prilagodbu testiranja tako da se svakom kandidatu pristupa individualno te se procjenjuje potreba kandidata prije samog testiranja.

U okviru istog područja u dijelu 2.15.2. „Diskriminacija na radnom mjestu" (str. 160), pravobranitelj navodi da jednoj državnoj službenici nije odobreno više od jednog dana rada na izdvojenom mjestu (od kuće), pri čemu se tijelo pozivalo na opća pravila o radu na izdvojenom mjestu rada. Vlada Republike Hrvatske ukazuje da Zakon o državnim službenicima („Narodne novine", br. 155/23. i 85/24.) propisuje mogućnost privremenog i povremenog rada na izdvojenom mjestu rada. U skladu s Uredbom o radu na izdvojenom mjestu rada i radu na daljinu u državnoj službi („Narodne novine", broj 21/25.), državni službenik kojem je odobren povremeni rad na izdvojenom mjestu rada, najmanje jedan dan u tjednu radi na izdvojenom mjestu rada, najmanje dva dana u tjednu u prostoru državnog tijela, a ostale dane u tjednu sukladno dogovoru državnog službenika s nadređenim službenikom odnosno dužnosnikom.

Stoga se državnom službeniku može odobriti povremeni rad na izdvojenom mjestu rada na način da na izdvojenom mjestu rada (od kuće) radi najmanje jedan dan, a najviše tri dana u tjednu, odnosno najmanje dva dana u tjednu u prostoru državnog tijela. Vlada Republike Hrvatske napominje da se radi o mogućnosti, a ne pravu državnog službenika na povremeni rad na izdvojenom mjestu rada. Rukovodeći državni službenik koji upravlja najvišom ustrojstvenom jedinicom u kojoj je državni službenik raspoređen odobrava povremeni rad na izdvojenom mjestu rada, uzimajući u obzir potrebu službe. Također, prilikom odobravanja rada na izdvojenom mjestu rada, rukovodeći državni službenik osigurava ravnomjernu prisutnost državnih službenika u državnom tijelu, odnosno ustrojstvenoj jedinici tijekom radnog tjedna odnosno mjeseca. Ako rukovodeći državni službenik nije suglasan s prijavom službenika navedenom u obrascu Prijava za rad na izdvojenom mjestu rada / rad na daljinu, u tom obrascu navodi razloge uskrate odobrenja za rad na izdvojenom mjestu rada, odnosno razloge odobravanja manjeg broja dana rada na izdvojenom mjestu rada od onoga koji je službenik tražio. Isto tako, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Zakonom o državnim službenicima propisana mogućnost odobravanja privremenog rada na izdvojenom mjestu rada ili rada na daljinu. Radi se o radu kod kojeg državni službenik u određenom razdoblju, a osobito u slučaju roditelja djeteta do navršene osme godine života ili pružatelja skrbi sukladno posebnom zakonu, obavlja poslove radnog mjesta na izdvojenom mjestu rada ili radom na daljinu. U istom su Zakonu navedeni primjeri situacija u kojima se takav rad može odobriti, pa se takav rad može odobriti u drugim slučajevima, odnosno može biti primjenjiv i u situaciji opisanoj u Izvješću. Ako čelnik državnog tijela nije suglasan s privremenim radom na izdvojenom mjestu rada, dužan je u roku od 15 dana od dana podnesene prijave dostaviti državnom službeniku obrazloženi pisani odgovor.

Nadalje, u istom dijelu Izvješća (str. 160) u kojem pravobranitelj ističe da je i dalje aktualna diskriminacija u području rada (zbog prilagodbe radnog vremena i neispunjavanja razumne prilagodbe pri zapošljavanju), Vlada Republike Hrvatske naglašava da Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina od 1. rujna 2025. provodi online edukacije o nediskriminaciji s naglaskom na anti-diskriminacijsko zakonodavstvo, pojave diskriminacije kod zapošljavanja i na radu te primjere dobre prakse u promicanju jednakosti. Cilj je informirati i osvijestiti sudionike o njihovoj odgovornosti za stvaranje radnog okruženja oslobođenog od diskriminacije i dužnosti zaštite dostojanstva radnika. Edukacije su prvenstveno namijenjene zaposlenicima sindikata koji pružaju pravnu pomoć, stručnjacima za ljudske potencijale, rukovoditeljima poduzeća i radničkim predstavnicima (povjerenici za zaštitu dostojanstva radnika, sindikalni predstavnici, članovi radničkih vijeća). Do kraja 2025. godine, edukaciju je odslušalo i uspješno riješilo završni test 9 predstavnika sindikata i 11 predstavnika poslodavaca. Ujedno, prema nalazima Izvješća, najmanje preporuka, odnosno upozorenja, prihvaćeno je na području socijalne zaštite. Vlada Republike Hrvatske ističe da je Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, u suradnji s Akademijom socijalne skrbi, pokrenuo 1. rujna 2025. online stručni tečaj o nediskriminaciji i zaštiti prava ranjivih skupina u sustavu socijalne skrbi. Stručno osposobljavanje organizirano je radi razvoja vještina za protudiskriminacijsko djelovanje u socijalnom radu, razumijevanja sustava zaštite ljudskih prava i tumačenja nacionalnih propisa u skladu s Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. U razdoblju od 1. rujna do 31. prosinca 2025. na edukaciju se registriralo 642 polaznika. Stručni tečaj bit će dostupan svim zainteresiranim zaposlenicima u sustavu socijalne skrbi do 31. kolovoza 2026.

U području 2.17. „Rizične situacije i humanitarna krizna stanja“, dijelu 2.17.3. „Utjecaj klimatskih promjena na osobe s invaliditetom“ (str. 259), pravobranitelj ističe da je Ministarstvu zaštite okoliša i zelene tranzicije dostavio niz komentara i prijedloga na portalu e-Savjetovanja vezano uz Prijedlog socijalnog plana za klimatsku politiku Republike Hrvatske

2026. - 2032. Nastavno na navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe da su gotovo svi komentari pravobranitelja od strane Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije ugrađeni u Prijedlog socijalnog plana za klimatsku politiku Republike Hrvatske 2026. - 2032., osim komentara vezanih za pristupačne kupaonice. Naime, u sklopu energetske obnove zgrada ili obiteljskih kuća, unutarnji radovi u tom smislu nisu prihvatljive aktivnosti s obzirom na to da se energetska obnova vrši na vanjskoj omotnici zgrade i/ili se vrši zamjena postrojenja za grijanje/hlađenje i proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora. U istom dijelu Izvješća (str. 259) pravobranitelj iznosi sljedeći navod: „Nadalje, procjenjujemo kako će se mjere implementacije *Zelenog plana* negativno odraziti na kućanstva sa smanjenim mogućnostima zbog različitih intersektorskih čimbenika.". Vlada Republike Hrvatske ukazuje na činjenicu da je Europski zeleni plan strategija rasta te je riječ o paketu političkih inicijativa pokrenutom 2019. godine koji Europsku uniju usmjerava na putu prema zelenoj tranziciji, vodeći se krajnjim ciljem - klimatskom neutralnošću do 2050. godine te je jedan od glavnih ciljeva Europskog zelenog plana klimatska pravda i pravednost, a kako bi se pomoglo onima koji su najviše pogođeni tranzicijom i kako nitko ne bi bio zapostavljen. Također, Vlada Republike Hrvatske napominje da je Europski zeleni plan stvorio pretpostavke za zakonodavni paket Europske unije „Spremni za 55 %" iz kojeg je i proizašla Uredba (EU) 2023/955 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. svibnja 2023. o uspostavi Socijalnog fonda za klimatsku politiku i o izmjeni Uredbe (EU) 2021/1060.

U području 2.18. „Neovisno življenje i život u zajednici", u dijelu 2.18.1. „Povreda prava na život u zajednici", podnaslovu „Proces deinstitucionalizacije" (str. 265), pravobranitelj navodi da su u okviru dva europska infrastrukturna poziva prijavljena 32 projekta domova socijalne skrbi kojima je između ostalog planirana izgradnja, rekonstrukcija ili adaptacija ukupno 100 stambenih jedinica za organizirano stanovanje za 459 korisnika. Isti iskazuje da se provedbom prema navodima Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike očekuje smanjenje broja korisnika institucionalnog smještaja za oko 230 osoba te da je vrijednost investicije u dijelu koji se odnosi na osobe s invaliditetom oko 61 milijun eura. U odnosu na navedeno, Vlada Republike Hrvatske dodatno ističe da su u okviru Europskog fonda za regionalni razvoj, poziva „Unapređivanje infrastrukture za pružanje socijalnih usluga u zajednici osobama s invaliditetom kao podrška procesu deinstitucionalizacije", koji je zatvoren 15. prosinca 2025., odobrene 22 projektne prijave za 23 ustanove za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom kojima je osnivač Republika Hrvatska, ukupne vrijednosti 55.761.165,93 eura. U okviru navedenog Poziva odobrena je izgradnja, rekonstrukcija, adaptacija i opremanje 77 stambenih jedinica za uslugu organiziranog stanovanja što će omogućiti uključivanje u život zajednice za 331 korisnika, izgradnja, rekonstrukcija, adaptacija i opremanje 16 poslovnih prostora za pružanje izvaninstitucijskih usluga za 552 korisnika te 52 vozila u svrhu pružanja usluga kroz mobilne timove i zadovoljavanje potreba korisnika izvaninstitucijskih usluga.

Nadalje, u istom području Izvješća, u dijelu 2.18.2. „Osobna asistencija", podnaslov „Osvrt na ključne probleme u normativnom uređenju osobne asistencije" (str. 267-268), pravobranitelj navodi da je u javnoj raspravi o Nacrtu prijedloga zakona o osobnoj asistenciji posebno istaknuo da procjena potrebe za osobnom asistencijom mora obuhvatiti cjelokupne životne okolnosti korisnika - njegove potrebe, okruženje i životne uvjete - kako bi se omogućilo stvarno neovisno življenje u vlastitom domu te funkcioniranje u obrazovnom i radnom okruženju te predložio drugačiju definiciju osobne asistencije - ne kao socijalne usluge vezane uz „nemogućnost" i stupanj invaliditeta, već kao instrument ostvarivanja prava na neovisno življenje i ravnopravnu uključenost u zajednicu. Vlada Republike Hrvatske ističe da je, polazeći od stajališta iznesenih u Odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske, broj:

U-I-3330/2023 i U-I-1398/2024, od 16. prosinca 2025. („Narodne novine“, broj 154/25.; u daljnjem tekstu: Odluka Ustavnog suda) te temeljem Uredbe o izmjenama Zakona o osobnoj asistenciji („Narodne novine“, broj 157/25.; u daljnjem tekstu: Uredba) koju je Vlada Republike Hrvatske donijela na sjednici održanoj 30. prosinca 2025., izmijenjen dosadašnji pristup uređenju broja sati usluge koju može ostvariti korisnik usluge osobne asistencije koju pruža osobni asistent. Novi pristup temelji se na trima obvezujućim i kumulativno postavljenim mjerilima: 1. stupanj težine invaliditeta - oštećenja funkcionalnih sposobnosti, 2. materijalne i socijalne okolnosti u kojima korisnik živi, bilo samostalno ili u kućanstvu i 3. specifične individualne potrebe korisnika. Naime, u Odluci Ustavnog suda postavljen je zahtjev za uređenjem „objektivne individualizirane procjene stvarnih potreba konkretne osobe za podrškom u okviru usluge osobne asistencije“ (točka 29.5.6. Odluke Ustavnog suda), jer ocjena potrebe za tom uslugom „pretpostavlja objektivnu i stvarno individualiziranu ocjenu svih relevantnih okolnosti u svakom pojedinačnom slučaju u kojem konkretni pojedinac, kao osoba s određenim invaliditetom, treba pomoć u obavljanju životnih aktivnosti bilo da žive samostalno ili u kućanstvu, te podršku pri uključivanju u društvo. Takva ocjena mora uključivati stručnu i objektivnu procjenu ne samo njegovih potreba s obzirom na stupanj invaliditeta i uz njega vezano zdravstveno stanje, već i svih materijalnih, odnosno socijalnih okolnosti u okviru kojih ta osoba živi u svom kućanstvu“ (točka 25. Odluke Ustavnog suda). S ciljem osiguravanja jednakog postupanja prema korisnicima usluge za korisnike koji su na dan stupanja na snagu Odluke Ustavnog suda koristili uslugu osobne asistencije koju pruža osobni asistent, Hrvatski zavod za socijalni rad dužan je provesti postupke radi usklađivanja, odnosno priznavanja prava na uslugu osobne asistencije koju pruža osobni asistent u skladu s odredbama Uredbe u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu pravilnika kojim se uređuju sastav i kriteriji za imenovanje članova Komisije za procjenu potrebe korisnika za uslugom osobne asistencije, način njezina rada, oblik i sadržaj Liste procjene potreba korisnika, mjerila i broj sati usluge osobne asistencije. Vlada Republike Hrvatske ističe da je 29. svibnja 2026. u „Narodnim novinama“ objavljen Pravilnik o Komisiji za procjenu potrebe korisnika za uslugom osobne asistencije, obliku i sadržaju liste procjene potreba korisnika te mjerilima i broju sati usluge osobne asistencije („Narodne novine“, broj 56/26.), te je isti stupio na snagu 6. lipnja 2026.

U istom dijelu Izvješća, u preporuci broj 1 (str. 277) pravobranitelj preporuča razmotriti povećanje cijene sata usluge osobne asistencije te jasnije normativno urediti strukturu troškova, uključujući propisivanje minimalne plaće osobnih asistenata, odnosno minimalnog udjela cijene sata koji mora biti namijenjen njihovoj plaći, kao i model financiranja koji bi uzeo u obzir troškove zamjena i stvarno radno vrijeme asistenata. Vlada Republike Hrvatske ističe da je na temelju Zakona o osobnoj asistenciji („Narodne novine“, broj 71/23.) donesena Odluka o cijeni usluge osobne asistencije, KLASA: 550-01/23-03/220, URBROJ: 524-09-02-02/7-23-1, od 12. listopada 2023., a sukladno istoj cijena sata usluge osobne asistencije koju pruža osobni asistent ili videći pratitelj iznosi 11,00 eura, cijena sata usluge koju pruža komunikacijski posrednik za gluhe iznosi 12,50 eura, a cijena sata usluge koju pruža komunikacijski posrednik za gluhoslijepe iznosi 13,50 eura. Nadalje, ističe se da je tijekom programskog financiranja usluge osobne asistencije, odnosno kada se usluga osiguravala putem programa i projekata udruga osoba s invaliditetom, prosječna ukupna cijena sata iznosila 54,00 kune (u koju su bili uračunati svi troškovi udruge koja je osiguravala uslugu) što iznosi 7,10 eura. Povećanjem ukupne cijene sata usluge osobne asistencije poslodavcima, odnosno pružateljima usluge pružena je mogućnost za povećanjem plaća svojim zaposlenicima, no ističe se da visinu plaće osobnog asistenta, komunikacijskog posrednika i videćeg pratitelja samostalno određuje poslodavac, odnosno pružatelj usluge osobne asistencije, a prilikom određivanja visine plaće dužan je poštivati Zakon o minimalnoj plaći („Narodne novine“, br. 118/18., 120/21. i 152/24.) koji propisuje najniži mjesečni iznos bruto plaće koja se radniku isplaćuje za rad u punom

radnom vremenu. Vlada Republike Hrvatske dodatno ističe da je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike sukladno obvezama iz ugovora o pružanju socijalnih usluga osobne asistencije zatražilo od svih pružatelja usluga dostavu Izvješća o utrošku doznačenih sredstva, da su svi pružatelji predmetno Izvješće dostavili, da je u tijeku detaljna analiza troškova te da će Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike temeljem dobivenih rezultata analize predložiti daljnje mjere u pogledu cijene usluge osobne asistencije.

Nadalje, u istom dijelu Izvješća u preporuci broj 2 (str. 277), pravobranitelj predlaže nakon detaljne stručne evaluacije izmijeniti i dopuniti Zakon o osobnoj asistenciji radi jasnijeg definiranja postupka prestanka pružanja usluge te preciznog razgraničenja obveza pružatelja i Hrvatskog zavoda za socijalni rad, a s obzirom na navod pravobranitelja (str. 273) da se kao čest razlog prekida usluge navode „teško narušeni odnosi", često potaknuti prigovorima korisnika ili članova obitelji, te da unatoč tome što se radi o situacijama koje mogu uključivati subjektivne procjene, inspekcijski nadzori u pravilu potvrđuju odluke pružatelja, bez detaljne provjere jesu li primijenjeni standardi kvalitete usluge osobne asistencije, osobito u dijelu koji se odnosi na pažljivu pripremu prestanka usluge i obveznu suradnju s nadležnim područnim uredima Hrvatskog zavoda za socijalni rad. U odnosu na sve navedeno, Vlada Republike Hrvatske napominje da Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike planira tijekom 2026. godine provesti evaluaciju usluge osobne asistencije te će sukladno Odluci Ustavnog suda pristupiti izmjenama i dopunama Zakona o osobnoj asistenciji. Preporuke pravobranitelja će se temeljito razmotriti prilikom narednih izmjena i dopuna Zakona o osobnoj asistenciji, kao i potrebnih izmjena ili dopuna Pravilnika o standardima kvalitete za pružanje usluge osobne asistencije („Narodne novine", broj 96/23.) Nadalje, Vlada Republike Hrvatske podržava prijedlog pravobranitelja da se prilikom ostvarivanja prava na uslugu osobne asistencije, kao i tijekom postupka u kojem se utvrđuje prestanak prava na uslugu, naročito uzme u obzir najbolji interes korisnika. U tom smislu stručni radnici Hrvatskog zavoda za socijalni rad prilikom neposrednog rada s korisnikom i/ili njegovom obitelji provode sveobuhvatnu procjenu potreba korisnika za nastavkom osiguravanja usluge i temeljem procjene iznalaze rješenje u najboljem interesu korisnika. U postupcima utvrđivanja prestanka prava na uslugu osobne asistencije stručni radnici Hrvatskog zavoda za socijalni rad provode postupak i donose rješenje sukladno odredbama Zakona o osobnoj asistenciji. Odredbom članka 57. Zakona o osobnoj asistenciji propisano je da je korisnik prava na uslugu osobne asistencije dužan obavijestiti Hrvatski zavod za socijalni rad o svakoj promjeni koja utječe na daljnje korištenje usluge. Na osnovi obavijesti korisnika ili podataka pribavljenih po službenoj dužnosti, Hrvatski zavod za socijalni rad donosi novo rješenje u slučaju promijenjenih okolnosti o kojima ovisi korištenje usluge. U suradnji s korisnikom i ostalim pružateljima usluge pronalazi se drugi odgovarajući pružatelj i korisniku se novim rješenjem priznaje pravo na uslugu osobne asistencije kod drugog pružatelja usluge.

Nadalje, u istoj preporuci broj 2 (str. 277), pravobranitelj predlaže nakon detaljne stručne evaluacije izmijeniti i dopuniti Zakon o osobnoj asistenciji s ciljem normativnog uređenja obveze edukacije korisnika (i članova obitelji) o pravima i odgovornostima. U odnosu na isto, Vlada Republike Hrvatske naglašava da je Pravilnikom o standardima kvalitete za pružanje usluge osobne asistencije, Standardom 1. Dostupnost informacija, propisano da sadašnji i potencijalni korisnici usluge trebaju dobiti sve informacije o usluzi osobne asistencije, te da je svrha navedenoga Standarda osigurati da korisnici usluge i potencijalni korisnici koji traže uslugu moraju imati pristup točnim i pravovremenim informacijama u pristupačnom formatu kako bi donijeli odgovarajuće odluke, da pružatelj usluge treba razmotriti koje informacije je potrebno pružiti korisnicima, kako ih predstaviti te kako ih učiniti dostupnima,

kao i to da pružatelj usluge mora biti svjestan teškoća koje korisnici usluge mogu imati u smislu razumijevanja informacija te mora poduzeti sve mjere kako bi osigurao da se informacije pružaju u različitim (tiskanim, audio, video) formatima prilagođenim osobama s invaliditetom. Pored toga, skreće se pozornost na Standard 5. Početak i prestanak pružanja usluge, koji propisuje da pružatelj usluge pažljivo planira početak i prestanak pružanja usluge, a u provedbi uvažava potrebe korisnika, kao i na svrhu navedenoga Standarda prema kojemu proces prijema obuhvaća sve aktivnosti pružanja detaljnih informacija o pružatelju usluge, usluzi te pravilima pružanja usluge.

U odnosu na isti dio Izvješća te na drugi dio preporuke broj 2 (str. 277), kojom pravobranitelj predlaže uvođenje stručnog monitoringa u slučajevima kada korisnik nije u mogućnosti samostalno upravljati uslugom, Vlada Republike Hrvatske ističe da članak 15. točka 19. Zakona o socijalnoj skrbi („Narodne novine“, br. 18/22., 46/22., 119/22., 71/23., 156/23. i 61/25.), definira individualno planiranje kao metodu socijalnog rada u procesu planiranja i izrade individualnog plana promjene životne situacije ili ponašanja korisnika, utvrđenoga na temelju sveobuhvatne procjene potreba, teškoća i resursa korisnika, uz suradnju i partnerstvo s korisnikom i njegovom obitelji, a čija izrada obuhvaća aktivnosti procjene, organiziranja pristupa pravima i uslugama, koordiniranja s drugim pružateljima usluga, praćenje i evaluaciju koje trebaju odgovoriti na potrebe korisnika te da se individualno planiranje provodi kada je potreban veći broj usluga koje je potrebno usklađivati i pratiti u cilju složenije promjene u okruženju korisnika radi poboljšanja njegove socijalne dobrobiti.

Nadalje, u istom dijelu Izvješća, podnaslovu „Poslovi osobne asistencije i zdravstvena njega u kući” (str. 271), pravobranitelj ukazuje da u praksi postoje situacije u kojima priroda potreba korisnika prelazi okvire asistencije i ulazi u područje zdravstvene njege što se osobito odnosi na osobe sa složenim neurološkim i kroničnim stanjima (npr. nakon moždanog udara), kod kojih asistent nerijetko preuzima poslove koji uključuju zdravstvene postupke ili procjene zdravstvenog rizika, a koji ulaze u područje zdravstvene skrbi, za koju asistent nije niti osposobljen niti ovlašten, što dovodi u pitanje sigurnost korisnika, profesionalnu odgovornost i pravnu zaštitu asistenta. Pored toga, u okviru istoga dijela Izvješća u prethodno spomenutoj preporuci broj 2 (str. 277) pravobranitelj također predlaže izričito razgraničenje usluge osobne asistencije od usluga zdravstvene njege. U odnosu na isto, Vlada Republike Hrvatske ističe da su člankom 2. stavkom 1. Zakona o osobnoj asistenciji utvrđeni ciljevi i svrha osobne asistencije, a člankom 8. stavkom 1. Zakona o osobnoj asistenciji utvrđen je sadržaj usluge osobne asistencije odnosno propisano je što usluga osobne asistencije može obuhvatiti. Nadalje, članak 5. točka 15. navedenoga Zakona definira listu procjene potreba korisnika kao obrazac u kojem Komisija za procjenu potreba korisnika za uslugom osobne asistencije u suradnji s korisnikom, odnosno njegovim zakonskim zastupnikom utvrđuje aktivnosti koje će za potrebe korisnika usluge osobne asistencije obavljati osobni asistent, komunikacijski posrednik ili videći pratitelj, u kojim situacijama i kada će obavljati navedene aktivnosti te potreban broj sati pružanja usluge. Iz prethodno navedenih odredbi proizlazi da aktivnost pružanja zdravstvene njege ne ulazi u definiciju pojma osobne asistencije, ne predstavlja sadržaj usluge osobne asistencije te ne može biti utvrđena kao jedna od aktivnosti listom procjene potreba korisnika. Stoga osobni asistenti, komunikacijski posrednici i videći pratitelji nisu ovlašteni u okviru pružanja usluge osobne asistencije za korisnika obavljati aktivnosti koje ulaze u područje zdravstvene skrbi, kao ni druge aktivnosti koje nisu utvrđene listom procjena potreba korisnika. Pored toga, skreće se pozornost na odredbe Pravilnika o standardima kvalitete za pružanje usluge osobne asistencije, posebno na Standard 2. Dostupnost usluge prema kojemu pristup usluzi osobne asistencije osoba ostvaruje na temelju prava i procijenjenih potreba te raspoloživih resursa i Standard 3. Povezivanje i suradnja prema kojemu

se sveobuhvatne potrebe korisnika zadovoljavaju na način koji u najvećoj mjeri potiče pristup korisnika javnim uslugama dostupnim drugim građanima i integraciju te uključenost korisnika u društvo i održavanje veza s obitelji i prijateljima.

U području 2.19. „Primjereni životni standard i socijalna zaštita", u dijelu 2.19.1. „Pravo na inkluzivni dodatak", podnaslovu „Inkluzivni dodatak i hrvatski ratni vojni invalidi (HRVI)" (str. 294-295), pravobranitelj ponovno preporuča izmjenu normativnog okvira kako bi se hrvatskim ratnim vojnim invalidima iz Domovinskog rata osigurao ravnopravan položaj i spriječile daljnje financijske i pravne štete tijekom postupka ostvarivanja prava na inkluzivni dodatak te jasno ističe da formalističko i restriktivno tumačenje zakonskih odredbi, koje dovodi do gubitka značajnih novčanih iznosa i stavlja hrvatske ratne vojne invalide iz Domovinskog rata u nepovoljniji položaj, nije u skladu s ustavnim načelima pravne sigurnosti i razmjernosti. Vlada Republike Hrvatske ukazuje da hrvatski ratni vojni invalidi iz Domovinskog rata također imaju mogućnost podnijeti zahtjev za ostvarivanje prava na inkluzivni dodatak. Najčešće se radi o situacijama kada hrvatski ratni vojni invalidi iz Domovinskog rata pored oštećenja organizma nastalog kao posljedica sudjelovanja u obrani suvereniteta Republike Hrvatske, imaju i druga oštećenja organizma nevezana uz Domovinski rat. U takvim slučajevima postoji mogućnost da inkluzivni dodatak bude povoljniji od prava prema Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihove obitelji. Nadalje, hrvatski ratni vojni invalidi iz Domovinskog rata korisnici osobne invalidnine i/ili doplatka za njegu i pomoć druge osobe prema Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihove obitelji, koji podnesu zahtjev za priznavanje prava na inkluzivni dodatak, tijekom navedenoga postupka mogu i nadalje ostvarivati svoje pravo na osobnu invalidninu/doplatak za njegu i pomoć druge osobe, odnosno isti se ne trebaju unaprijed odricati prava ostvarenog prema Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihove obitelji sve dok Hrvatski zavod za socijalni rad ne utvrdi da korisnik ispunjava sve uvjete da mu se prizna pravo na inkluzivni dodatak. Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ističe da su područnim uredima Hrvatskog zavoda za socijalni rad u listopadu 2024. te travnju 2025. godine od strane Središnje službe Hrvatskog zavoda za socijalni rad upućene upute o potrebnom načinu postupanja u predmetima priznavanja prava na inkluzivni dodatak hrvatskim ratnim vojnim invalidima koji su prethodno ostvarili materijalna prava po osnovi stradavanja u Domovinskom ratu, a s ciljem osiguravanja da navedene osobe ne budu stavljane u nepovoljniji položaj od ostalih korisnika inkluzivnog dodatka. Što se tiče pojedinačnih pritužbi na postupanja područnih ureda, koja su protivna prethodno navedenim uputama, ističe se da stranka sukladno članku 29. Zakona o inkluzivnom dodatku („Narodne novine", broj 156/23.) ima pravo podnijeti žalbu protiv prvostupanjskog rješenja donesenog u postupku priznavanja prava na inkluzivni dodatak. Vlada Republike Hrvatske je mišljenja da zaštitu od pojedinačnih pogrešnih primjena materijalnog prava koje navodi pravobranitelj kao uzrok stavljanja hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata u nepovoljniji položaj osiguravaju pravni lijekovi u upravnom postupku, odnosno da isto nije osnovano osiguravati izmjenama Zakona o inkluzivnom dodatku. Naime, Vlada Republike Hrvatske ističe da je jedan od ciljeva donošenja Zakona o inkluzivnom dodatku bio objedinjavanje postojećih naknada koje su korisnici ostvarivali temeljem utvrđenog invaliditeta. Istovjetni cilj utvrđen je i u Nacionalnom planu oporavka i otpornosti 2021. – 2026. u kojem je u sklopu cilja C4.3. „Unaprjeđenje sustava socijalne skrbi" utvrđena reformska mjera R1 „Transparentnost i adekvatnost socijalnih naknada u sustavu socijalne zaštite", a koja kao jedan od ciljeva navodi objedinjavanje postojećih socijalnih naknada namijenjenih osobama s invaliditetom. Pored toga, Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026. propisuje da će se provedba prethodno navedenog cilja utvrđenog u sklopu reformske mjere postići donošenjem Zakona o inkluzivnom dodatku 2024. godine. Zakon o inkluzivnom dodatku stupio je na snagu 1. siječnja 2024. Shodno tome, Vlada

Republike Hrvatske smatra da bi preporuka za izmjenama normativnog okvira bila u suprotnosti s prethodno navedenim te bi se istima nanovo uvela mogućnost ostvarivanja dviju naknada temeljem iste pravne osnove što bi bilo protivno samoj svrsi donošenja Zakona o inkluzivnom dodatku.

U istom dijelu Izvješća, podnaslovu „Inkluzivni dodatak nakon smrti" (str. 297), pravobranitelj navodi da se pravno utemeljenim i socijalno opravdanim čini tumačenje prema kojem se u slučajevima kada osoba premine prije okončanja postupka priznavanja prava na inkluzivni dodatak postupak može i treba nastaviti radi zaštite imovinskih prava nasljednika, osobito imajući u vidu načelo pravičnosti, svrhu prava na inkluzivni dodatak i izvanredne okolnosti dugotrajnosti postupaka. U odnosu na isto, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike izradilo te 27. travnja 2026. na službenim stranicama objavilo upute za nasljednike osoba koje su preminule tijekom postupka priznavanja prava na inkluzivni dodatak, a koje sadrže detaljni opis koraka koje nasljednici trebaju poduzeti kako bi ostvarili pravo na inkluzivni dodatak te rokove za podnošenje zahtjeva za nastavak ili obnovu postupka za ostvarivanje prava na inkluzivni dodatak.

U istom dijelu Izvješća, podnaslovu „Svrha inkluzivnog dodatka i izazovi u provedbi" (str. 302), pravobranitelj navodi da je već ranije ukazivao na potrebu razmatranja mehanizama preliminarne procjene osnovanosti zahtjeva, odnosno obveze da podnositelj učini vjerojatnim postojanje funkcionalnih ograničenja prije upućivanja u postupak vještačenja, što je standard prisutan i u drugim upravnim postupcima. U odnosu na navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe da članak 22. Zakona o inkluzivnom dodatku propisuje da će Hrvatski zavod za socijalni rad zatražiti nalaz i mišljenje Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom prema propisima kojima se uređuje vještačenje i metodologija vještačenja, ako je za odlučivanje o pravu na inkluzivni dodatak potrebno utvrđivanje činjenice invaliditeta – oštećenja funkcionalnih sposobnosti. Stručni radnici Hrvatskog zavoda za socijalni rad koji provode postupke priznavanja prava na inkluzivni dodatak ne posjeduju stručnost niti su ovlašteni utvrđivati vjerojatnost postojanja invaliditeta – oštećenja funkcionalnih sposobnosti podnositelja zahtjeva, odnosno obvezni su postupati sukladno članku 65. stavku 1. Zakona o općem upravnom postupku te dokaz izvesti vještačenjem kad je za utvrđivanje ili ocjenu određene činjenice koja je bitna za razrješenje upravne stvari potrebno stručno znanje kojim službena osoba ne raspolaže. S obzirom na to da sukladno članku 12. Zakona o inkluzivnom dodatku razinu potpore inkluzivnog dodatka Hrvatski zavod za socijalni rad utvrđuje na temelju nalaza i mišljenja Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Vlada Republike Hrvatske ističe da stručni radnici Hrvatskog zavoda za socijalni rad mogu preliminarno ocijeniti zahtjev samo u pogledu ostalih uvjeta za priznavanje prava koji se ne odnose na postojanje invaliditeta – oštećenja funkcionalnih sposobnosti, a to su uvjet državljanstva, prebivališta i boravka propisan člankom 9. Zakona o inkluzivnom dodatku te postojanje zapreka za priznavanje prava propisanih člankom 10. stavkom 1. Zakona o inkluzivnom dodatku. U tim se slučajevima može zaključiti da podnositelj zahtjeva ne bi ostvario inkluzivni dodatak niti u slučaju da se nalazom i mišljenjem Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom utvrdi stupanj težine invaliditeta – oštećenja funkcionalnih sposobnosti potreban za ostvarivanje prava, dok je u svim ostalim slučajevima u kojima podnositelj zahtjevu ne priloži nalaz i mišljenje, Hrvatski zavod za socijalni rad isti obvezan sukladno članku 22. Zakona o inkluzivnom dodatku zatražiti od Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, odnosno uputiti podnositelja zahtjeva u postupak vještačenja.

U dijelu 2.19.3. „Kapaciteti sustava socijalne skrbi – HZSR i domovi socijalne skrbi", vezano uz podnaslov „Kadrovska popunjenost u 33 doma socijalne skrbi" (str. 307), pravobranitelj navodi da su, u svrhu analize stanja kadrovske popunjenosti u ustanovama socijalne skrbi za skrb o osobama s invaliditetom, dobili podatke o kadrovskoj popunjenosti 33 doma za odrasle i centra za rehabilitaciju. Grafikon o stanju zaposlenosti pokazuje značajan manjak radne snage u domovima socijalne skrbi. Od ukupnog broja potrebnih radnika, nedostaje 600 radnika, odnosno 17 % potrebnog kadra. U odnosu na isto, Vlada Republike Hrvatske ističe kako iz interpretacije dobivenih rezultata nije razvidna metodologija prikupljanja podataka. Ako se uzimala u obzir razlika između broja sistematiziranih radnih mjesta sukladno pravilnicima o unutarnjem ustrojstvu i sistematizaciji radnih mjesta i broja trenutno zaposlenih radnika moguć je određeni stupanj pogreške u donošenju zaključaka s obzirom na to da broj sistematiziranih radnih mjesta ne mora nužno značiti i potrebu za zapošljavanjem radnika. Konkretno, ako ne postoji potreba za zapošljavanjem radnika na određena sistematizirana radna mjesta, ona ostaju nepopunjena.

U zaključku i preporuci broj 2 (str. 310), pravobranitelj preporuča da se pristupi preciznijem normiranju spornih odredbi Zakona o inkluzivnom dodatku te osiguraju obvezujuće i jedinstvene upute za postupanje, uz jači nadzor nad ujednačenošću prakse na razini svih područnih ureda. Nadalje, u zaključku i preporuci broj 3 (str. 310) pravobranitelj ukazuje na potrebu očuvanja svrhe inkluzivnog dodatka i dosljednu primjenu društvenog modela invaliditeta, da poistovjećivanje invaliditeta s bolešću dovodi do nerazumijevanja svrhe inkluzivnog dodatka i stvaranja nerealnih očekivanja te predlaže uvesti mehanizme koji bi omogućili ranu procjenu osnovanosti zahtjeva uz odgovarajuću dokumentaciju, prije upućivanja u formalni postupak vještačenja. U odnosu na navedene zaključke i preporuke, Vlada Republike Hrvatske ističe da je mišljenje na navedene zaključke i preporuke prethodno izneseno u očitovanju u dijelu 2.19.1. Izvješća. Nadalje, zaključkom i preporukom broj 4 (str. 310), pravobranitelj preporučuje da je potrebno osigurati dugoročnu održivost i ravnotežu sustava socijalne skrbi – zbog evidentnog manjka stručnih radnika potrebno je raditi na jačanju institucionalnih kapaciteta, uključujući zapošljavanje stručnih radnika, digitalizaciju postupaka i organizacijsko rasterećenje, kako bi se osigurala kvaliteta stručnog rada i zaštita najranjivijih skupina. U odnosu na navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe da Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike zajedno s Hrvatskim zavodom za socijalni rad kontinuirano radi na jačanju kadrovskih kapaciteta Hrvatskog zavoda za socijalni rad. U tom smislu, osim popunjavanja upražnjenih radnih mjesta, provodi se i popunjavanje sistematiziranih nepopunjenih radnih mjesta. Vlada Republike Hrvatske ističe da je u razdoblju od 2023. do ožujka 2026. godine Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike izdalo suglasnosti za popunjavanje 345 sistematiziranih nepopunjenih radnih mjesta, odnosno odobrilo nova zapošljavanja za 345 radnika. U razdoblju od 2024. do 2025. godine Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike izdalo je domovima socijalne skrbi suglasnosti za popunjavanje 567 sistematiziranih nepopunjenih radnih mjesta, odnosno odobrilo je nova zapošljavanja za 567 radnika, te je izdalo 904 suglasnosti za popunjavanje upražnjenih radnih mjesta. Vlada Republike Hrvatske napominje da se uz zapošljavanje, provode i dodatne mjere usmjerene na jačanje sustava socijalne skrbi, uključujući digitalizaciju procesa i smanjenje administrativnog opterećenja radnika, kao i jačanje stručne podrške kroz edukacije i superviziju koje pruža Akademija socijalne skrbi. Također, ističe da se u domovima socijalne skrbi kontinuirano provodi pružanje stručne podrške s ciljem unaprjeđivanja kvalitete stručnog rada, usklađivanja pristupa u radu, ujednačavanja postupanja u svrhu povećanja učinkovitosti kvalitete stručnog rada te nastavka poboljšanja osobnog osjećaja zadovoljstva korisnika i radnika. Slijedom svega navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ukazuje da će Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne

politike i nadalje, u suradnji s Hrvatskim zavodom za socijalni rad i drugim ustanovama socijalne skrbi, sustavno pratiti stanje u sustavu socijalne skrbi te poduzimati mjere usmjerene na jačanje kadrovskih kapaciteta, smanjenje opterećenja i unaprjeđenje uvjeta rada stručnih radnika, s ciljem osiguravanja kvalitetne, dostupne i ujednačene skrbi za sve građane Republike Hrvatske.

U okviru područja 2.20. „Mirovinsko osiguranje" (str. 310), pravobranitelj navodi da su se pritužbe koje je zaprimao u području mirovinskog osiguranja u najvećem broju odnosile na dugotrajnost postupka od podnošenja zahtjeva za utvrđivanje radne nesposobnosti (invalidske mirovine) do donošenja rješenja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. U odnosu na navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Zakonom o mirovinskom osiguranju propisano da se rješenje o invalidskoj mirovini donosi na temelju nalaza i mišljenja Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom najkasnije u roku od šest mjeseci računajući od dana podnošenja prijedloga doktora medicine, odnosno zahtjeva osiguranika. Navedeni rok ima instruktivni, a ne prekluzivni karakter, što znači da njegovo eventualno prekoračenje ne dovodi do gubitka prava osiguranika. Po zaprimanju nalaza i mišljenja Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje donosi rješenje kojim se, ako su ispunjeni uvjeti, priznaje pravo iz mirovinskog osiguranja te određuje njegova isplata sukladno odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju. Vlada Republike Hrvatske također ističe da Zavod za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom kontinuirano poduzima aktivnosti usmjerene na povećanje učinkovitosti postupaka vještačenja i skraćivanje vremena njihova trajanja. Dodatno unapređenje sustava očekuje se donošenjem novog Zakona o jedinstvenom tijelu vještačenja, koji je predviđen Planom zakonodavnih aktivnosti za 2026. godinu. Uvođenjem jednog nalaza i mišljenja za potrebe svih sustava u kojima se provodi vještačenje, smanjit će se administrativno opterećenje, izbjeći višestruka vještačenja te osigurati brže, učinkovitije i jednostavnije ostvarivanje prava osoba s invaliditetom.

U odnosu na navode pravobranitelja o nepoštivanju prava osiguranika na najpovoljniju mirovinu u istom području (str. 310), Vlada Republike Hrvatske ukazuje da je Zakonom o mirovinskom osiguranju propisano da ako osiguranik, odnosno korisnik mirovine stekne pravo na dvije ili više mirovina prema navedenom Zakonu ili nekom drugom zakonu Republike Hrvatske u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti, može koristiti samo jednu mirovinu, prema vlastitom izboru. Naime, kada se u postupku za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja, na temelju dokaza priloženih spisu utvrdi da podnositelj zahtjeva na dan kada se priznaje pravo ispunjava Zakonom o mirovinskom osiguranju propisane uvjete za ostvarivanje prava na dvije ili više mirovine, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje na isto upozorava stranku te joj omogućava izbor mirovine sukladno Zakonu o mirovinskom osiguranju.

Nadalje, u okviru istoga područja Izvješća, podnaslova „Rad i korištenje mirovine" (str. 312), pravobranitelj navodi statističke podatke o udjelu neto mirovina ostvarenih prema Zakonu o mirovinskom osiguranju u prosječnoj neto plaći u razdoblju od 2020. do 2025. godine. Vlada Republike Hrvatske u odnosu na isto ističe kako su korišteni podaci o mirovinama s uključenim međunarodnim ugovorima, što daje nerealnu sliku o standardu hrvatskih umirovljenika, s obzirom na visok udio korisnika prema međunarodnim ugovorima, koji značajan dio svoje ukupne mirovine primaju od inozemnih nositelja osiguranja. Kada bi se koristili podaci o prosječnim mirovinama bez međunarodnih ugovora, rezultati bi bili znatno povoljniji za Republiku Hrvatsku. Naime, prema službenim statističkim podacima Hrvatskog

zavoda za mirovinsko osiguranje prosječna mirovina ostvarena prema Zakonu o mirovinskom osiguranju iznosila je 637,56 eura, a njezin udio u prosječnoj plaći 42,6 %. Također, uz mirovinu za prosinac 2025. godine isplaćen je godišnji dodatak u prosječnoj visini od 177,15 eura. Vezano uz navode pravobranitelja da su u odnosu na invalidske mirovine učinjeni minimalni pomaci u području mirovinskog osiguranja i da su iznosi mirovina u konstantnom padu u odnosu na prosječnu plaću u Republici Hrvatskoj, u istom području (str. 321), Vlada Republike Hrvatske napominje da su elementi i način izračuna svote mirovine propisani odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju te na visinu svote mirovine utjecaj imaju platni podaci, ostvareni mirovinski staž, dob pojedinog osiguranika u trenutku ostvarivanja prava, kao i vrsta mirovine koju ostvaruje. Jedan od ključnih razloga za donošenje Zakona o mirovinskom osiguranju bilo je povećanje održivosti mirovinskog sustava i povećanje adekvatnosti mirovina, a u okviru toga poboljšanje položaja specifičnih skupina tj. korisnika najniže mirovine te invalidskih mirovina. Invalidske mirovine povećane su za 10 % od 1. siječnja 2026., za više od 218.000 korisnika s prosječnim mjesečnim povećanjem od 72 eura. Također, dodatni iskorak u radu umirovljenika učinjen je omogućavanjem korisnicima invalidske mirovine zbog potpunog gubitka radne sposobnosti rad do manje od 3,5 sata dnevno.

Nadalje, u okviru istoga područja Izvješća (str. 321), pravobranitelj navodi da je broj korisnika najniže mirovine u Republici Hrvatskoj u posljednjih deset godina porastao za više od 50 %, te u odnosu na navedeno Vlada Republike Hrvatske ističe kako je porast broja korisnika posljedica višekratnog povećanja najniže mirovine od 2019. godine za 3,13 %, od 2023. godine za 3 % i 2025. godine za 2,91 % s ciljem podizanja donje razine prava u mirovinskom osiguranju u skladu s gospodarskim mogućnostima.

U području 2.21. „Staž osiguranja s povećanim trajanjem (beneficirani radni staž)“ (str. 321-323), vezano uz ponovljeni prijedlog pravobranitelja da se osobama koje obavljaju samostalnu djelatnost svojstvo osiguranika – osobe s invaliditetom prizna prije 10. travnja 2021. kao osobama koje su izjednačene s osobama u radnom odnosu primjenom odredbi članka 8. stavka 2. Zakona o obrtu („Narodne novine“, br. 143/13., 127/19. i 41/20.), Vlada Republike Hrvatske ističe da je zakonska regulativa koja je bila na snazi do stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o stažu osiguranja s povećanim trajanjem („Narodne novine“, broj 34/21.) 10. travnja 2021. omogućavala ostvarivanje prava na staž osiguranja s povećanim trajanjem samo osiguranicima – osobama s invaliditetom iz članka 11. Zakona o mirovinskom osiguranju (radnici, službenici i namještenici zaposleni na području Republike Hrvatske). Tek je Zakonom o dopunama Zakona o stažu osiguranja s povećanim trajanjem proširen krug osiguranika – osoba s invaliditetom koji imaju pravo na računanje staža osiguranja u povećanom trajanju pa se to pravo, osim na osobe u radnom odnosu, odnosi i na obrtnike, osobe koje samostalno obavljaju profesionalnu djelatnost, poljoprivrednike i druge kako je to propisano spomenutim Zakonom. Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ponovno ističe da ne postoji pravna osnova za retroaktivno utvrđivanje svojstva osiguranika – osobe s invaliditetom prije stupanja na snagu izmijenjenog pravnog okvira, odnosno 10. travnja 2021.

U području 2.24. „Usklađenost korištenja fondova Europske unije s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom“ (str. 345), u kojem pravobranitelj navodi da tijekom 2025. godine nisu zaprimljene prijave na kršenja prava iz Povelje Europske unije o temeljnim pravima i Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u fondovima Europske unije – Program Konkurentnost i kohezija 2021. - 2027. i Integrirani teritorijalni program 2021.-2027. što pripisuje i mogućoj niskoj razini svijesti o pravima iz Povelje Europske unije o temeljnim pravima i Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, kao i nepovezivanju

nepravilnosti koje bi se eventualno mogle uočiti u operacijama koje primaju potporu iz fondova s ovim međunarodno obvezujućim dokumentima, te predlaže da se u suradnji pravobraniteljskih institucija i Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije izradi kratki pregled mogućih povreda s primjerima iz međunarodne prakse kako bi ih potencijalni pritužitelji mogli lakše identificirati u svojoj praksi i povezati s ova dva dokumenta, Vlada Republike Hrvatske ističe da se redovito provode aktivnosti koje pridonose podizanju razine svijesti o pravima iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u kontekstu fondova Europske unije te je tijekom 2025. godine organizirano pet regionalnih radionica za jedinice lokalne samouprave i dvije edukacije za djelatnike sustava upravljanja i kontrole EU fondova na temu horizontalnih načela s naglaskom na pristupačnost u kontekstu EU fondova kao i edukacija na temu inkluzivnog dizajna u tematskim područjima od posebnog značaja u EU fondovima. Nadalje, Vlada Republike Hrvatske podsjeća da sukladno članku 13. Poslovnika Odbora za praćenje Programa Konkurentnost i kohezija 2021. - 2027. i Integriranog teritorijalnog programa 2021. - 2027., Odbor prati slučajeve neusklađenosti operacija koje primaju potporu iz fondova s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom te poduzete korektivne mjere, kao i pritužbe u vezi s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom u okviru provedbe Programa 2021. - 2027. Vezano za navode pravobranitelja o niskoj razini svijesti o pravima iz Povelje Europske unije o temeljnim pravima i Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, Vlada Republike Hrvatske dodatno ističe da je Upravljačko tijelo za Program Konkurentnost i kohezija 2021. - 2027. i Integrirani teritorijalni program 2021. - 2027. u odnosu na primjenu horizontalnih načela istaknuto kao primjer dobre prakse i suradnje različitih relevantnih resora potrebnih za ispunjavanje uvjeta propisanih Poveljom Europske unije o temeljnim pravima i Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom te sudjeluje na međunarodnim skupovima u kontekstu dijeljenja obećavajućih praksi u provedbi horizontalnih načela u EU fondovima i u tom smislu surađuje s Europskom komisijom, Ludwig Boltzmann Institutom, Agencijom za temeljna prava (FRA) i Kućom ljudskih prava. Upravljačko tijelo također provodi konzultacije s relevantnim dionicima vezano za primjenu Povelje Europske unije o temeljnim pravima i Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i osiguranje pristupačnosti za osobe s invaliditetom, prava osoba s invaliditetom, nediskriminaciju, ravnopravnost spolova i socijalno uključivanje te u pripremi poziva za dodjelu bespovratnih sredstava uzima u obzir relevantne preporuke pravobranitelja u različitim sektorskim područjima. Slijedom navedenoga, razvidna je suradnja Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije s pravobraniteljskim institucijama koja se može proširiti i u budućem razdoblju sukladno prijedlozima i zajedničkom dogovoru.

U okviru poglavlja 2. „Zaštita, praćenje i promicanje prava osoba s invaliditetom“, područja 2.20. Mirovinsko osiguranje (Sažetak Izvješća, str. 47) pravobranitelj navodi kako mirovinski sustav uveden 2002. godine nije ispunio svoju svrhu glede načela socijalnog osiguranja i pravednosti te da se treba vratiti na stari mirovinski sustav koji je isplativiji za državu i umirovljenike. Vlada Republike Hrvatske ističe da je od uvođenja trostupnog sustava do danas došlo do značajnih promjena u gospodarskim okolnostima, na tržištu rada, kao i demografskim kretanjima, koji danas predstavljaju puno veći izazov za dugoročnu održivost mirovinskog sustava. U tom kontekstu, jačanje trostupnog mirovinskog sustava, koji doprinosi podjeli tereta osiguranja adekvatnih mirovina između državnog proračuna i samih osiguranika, opcija je koja dugoročno ima najviše izgleda za uspjeh. U trodijelnom javno-privatnom mirovinskom sustavu rizici se raspodjeljuju na više razina i načina financiranja, što je povoljnije i za umirovljenike i za gospodarstvo, u odnosu na mirovinski sustav koji se temelji isključivo na međugeneracijskoj solidarnosti i financira se samo na jedan način.

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim mišljenjem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila ministra rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike dr. sc. Alena Ružića, dr. med., potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra hrvatskih branitelja Tomu Medveda, potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra unutarnjih poslova dr. sc. Davora Božinovića, ministra pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Damira Habijana, ministricu zdravstva dr. sc. Irenu Hrstić, dr. med., ministra znanosti, obrazovanja i mladih dr. sc. Radovana Fuchsa, ministricu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Natašu Mikuš Žigman, ministricu zaštite okoliša i zelene tranzicije mr. sc. Mariju Vučković i državne tajnike Mariju Pletikosu, Margaretu Mađerić, Darka Nekića, dr. sc. Irenu Petrijevčanin, Tomislava Bilandžića, Nevenku Lastrić-Đurić, Ivana Crnčeca, Vedranu Šimundžu Nikolić, Sanjina Rukavinu, Fadilu Bahović, Tomislava Dulibića, dr. sc. Mariju Bubaš, dr. med., Renata Mittermayera, dr. med., dr. sc. Nikolu Mrvca, dr. sc. Ivu Ivanković, Stipu Mamića, Zrinku Mužinić Bikić, Zrinku Raguž, Domagoja Mikulića, Kristinu Bilić, mr. sc. Željka Vukovića, mr. sc. Tanju Radić Lakoš i Anju Bagarić.

REPUBLIKA HRVATSKA 3 ZAGREB VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

PREDSJEDNIK

mr. sc. Andrej Plenković